

**Samhandling for økt kompetanse:
Et fagutviklingsprosjekt knyttet til veiledete
praksisstudier for sykepleierstudenter ved
Høgskolen i Østfold i Sykehuset Østfold.
Studieåret 2009-2010**

Anne-Grethe Gregersen

**Høgskolen i Østfold
Arbeidsrapport 2011:2**

Online-versjon (pdf)

Utgivelsessted: Halden

Det må ikke kopieres fra rapporten i strid med åndsverkloven og fotografiloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Høgskolen i Østfold har en godkjenningsordning for publikasjoner som skal gis ut i Høgskolens Rapport- og Arbeidsrapportserier.

Høgskolen i Østfold. Arbeidsrapport 2011:2

© Forfatteren/Høgskolen i Østfold

ISBN: 978-82-7825-342-7

ISSN: 1503-6677

Forord

I skoleåret 2009-2010 ble tospannorganisering av praksis for sykepleierstudenter utprøvd på sykehuset Østfold. Koordinatorforum, samarbeidsorganet mellom skole og sykehus, satset på dette som en organisering for å kunne håndtere en forventet økning av studenter i veiledet praksis. Syv seksjoner ønsket å delta i utprøvingen. Fire lærere ble knyttet til oppfølging av studentenes i prosjektets seksjoner.

Rapporten er et sammendrag av de viktigste erfaringer og bidrag underveis og fra sluttevalueringene. Mange har deltatt; lærere, studentansvarlige, seksjonsledere, kontaktsykepleiere og studenter.

Gjennom hele prosjektperioden har alle hatt en positiv innstilling til samarbeid og dialogen har vært god, inspirerende og har bidratt til utvikling. En spesiell takk til de studentansvarlige sykepleierne for innsatsen med studenter og samarbeidsmøter. Dere har nok hatt de største utfordringene og har delt de på en konstruktiv måte. Takk til lærerne, dere har støttet både de studentansvarlige og prosjektleder. En spesiell takk til Inger Tjøstolvsen for faglig bidrag underveis, og for støtte til rapporten. Takk til Sigurd Roger Nilsen som har vært en viktig igangsetter og veileder. Spørsmål og interesse fra medarbeidere har bidratt til refleksjon, takk skal dere ha. Seksjonslederne og Koordinatorforum har også vært vesentlige medspillere.

Høgskolen i Østfold 14. februar 2011.

Anne-Grethe Gregersen

Prosjektleder

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	3
1.1 Bakgrunn	3
1.2 Beskrivelse av prosjektet.....	3
2.0 Gjennomføring	5
2.1 Hensikt og samarbeid.....	5
3.0 Metode for datasamling.....	7
3.1 Prosessevaluering og samarbeid	7
3.2 Spørreskjemaundersøkelser.....	7
4.0 Funn.....	9
4.1 Tospann kan bidra i læreprosessen.....	9
4.2 Organisering av veiledning og vurdering tilpasses.	9
4.3 Sammensetting av parene er en utfordring.	10
4.4 Tospann fremmer refleksjon.....	11
4.5 Innføring og gjennomføring av tospann.....	12
4.5.1 Samarbeid og ansvar	12
4.5.2 Turnus en utfordring.....	12
4.5.3 Tydeligere på forventninger	13
4.5.4 Ressurser og fagutvikling.....	13
5.0 Oppsummering	15
5.1 Konklusjon	15
5.2 Videre anbefalinger	16
Referanser.....	17
VEDLEGG	19
Vedlegg 1: TOSPANN.....	19
Vedlegg 2: Læringsskjema	21
Vedlegg 3: EVALUERING AV TOSPANNSMODELLEN	22
Vedlegg 4: Evaluering av Tospann våren 2010.....	26

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn

Bakgrunnen for rapporten er prosjektet ”Samhandling for økt refleksjon og kompetanse”: Det er et prosjekt knyttet til veiledete praksisstudier i sykehus for 2. og 3. års sykepleierstudenter ved Høgskolen i Østfold.

Hensikten med prosjektet var at praksisfeltet og høgskolen øker samarbeidet om gjennomføring av praksisstudier og styrker praksisstudiene og fagutvikling gjennom tospann og gruppe. Det skulle også legges grunnlag for økt utdanning av sykepleiere for å styrke framtidens økende behov for sykepleiere. Styrking av praksisstudiene oppnås ved å:

- å øke dialog mellom praksisplass og høgskole ved at studentansvarlige på sykehusavdelingene og lærer i fellesskap utfører deler av veiledningen i gruppe med hensikt å styrke integreringen av teori og praksis
- styrke studentenes selvstendighet og trygghet ved at studenter er i praksisstudiene som en gruppe og at to av studentene går i samme turnus
- fremme refleksjon og studentenes ansvar for egen og andres læring
- etablere kliniske prosjekter i samarbeid mellom praksisfeltet, studenter og lærere

1.2 Beskrivelse av prosjektet

To kirurgiske og fem medisinske seksjoner søkte på prosjektet sammen med sykepleierutdanningen ved HIØ. Prosjektansvarlig var høgskolelektor Anne-Grethe Gregersen HIØ. Medsøker og prosjektdeltakere var seksjonsleder Hilde Larsen. Budsjettet var på 250.000 for studieåret 2009-2010. De tildelte midlene skulle benyttes til samarbeid og evaluering. Det ble ikke tildelt midler til studentoppfølging. På de syv sykehusavdelingene var det knyttet fire høgskolelektorer til oppfølgingen av studentene.

Prosjektet ble gjennomført i fem praksisperioder i Moss og Fredrikstad. Praksisperiodene er veiledet praksis på 8 og 10 uker. To perioder for

3.årsstudenter og tre for 2.årsstudenter. På hver seksjon var det seks studenter. Det ble knyttet en lærer og en studentansvarlig sykepleier til studentgruppen. I det daglig fulgte studentene kontaktpersoner. To studenter gikk samme turnus, og seksjonen utformet den for å kunne spre studentene over døgnet og uken.

Ved hver praksisperiode fordelte koordinatorforum studenter på seksjonene. De som skulle ha praksis på tospannavdelinger ble informert på et eget møte med praksislærere og om mulig de studentansvarlige fra sykehuset. På dette forberedende møtet fikk studentene informasjon, de fikk et informasjonskriv som beskriver tospannmodellen og ansvarsforhold i de forskjellige rollene (vedlegg 1). Studentene ble tildelt turnus og de valgte partner.

Læring i tospann gikk ut på at studentene skulle knytte refleksjonen til der hvor handlingen skjer ved å dele erfaringer med hverandre (Handal og Lauvås 2000). Studentene hadde i tillegg refleksjon i gruppe med lærer og studentansvarlig sykepleier en gang i uken der refleksjonen var over refleksjonsnotater fra erfaringer underveis (Bjørk & Skancke Bjerknes 2003). Hensikten var å fremme studentenes evne til å integrere teori og praksis. Studentene leverte refleksjonsnotat til deltakerne i sin praksisgruppe på forhånd. I tilknytning til disse timene satt lærer og studentansvarlig av noe tid til samarbeidsmøte.

Midt- og sluttvurdering av den enkelte student var med studentansvarlig sykepleier og lærer. Medstudenten var også deltaker. Som støtte til vurdering av studenten ble det utarbeidet et "Læringsskjema" hvor tilbakemeldinger føres inn underveis i praksisperioden (vedlegg 2). Skjemaet er kategorisert i tilsvarende områder som vurderingsskjemaet. På dette beskriver studenten læresituasjonen hun/han har gjennomført og som hun/han ønsker tilbakemelding på. Studenten vurderer seg selv og en person som har sett studenten skal kommentere gjennomføringen på skjemaet.

2.0 Gjennomføring

2.1 Hensikt og samarbeid

Hensikten med prosjektet var å forbedre og endre praksis, å reflektere og å utvikle ny kunnskap og kan sees på som en form for aksjonsforskning (Anvik 2004). Aksjonsforskning kjennetegnes ved at forskeren deltar i løsning av praktiske problemer i samarbeid med andre. Forskeren er selv med på å omsette kunnskap i handling. De to elementene forskning og aksjon danner en enhetlig prosess (Schei 2006).

For å starte samarbeidet mellom praksisavdelingene på sykehuset og lærerne fra skolen ble det holdt to møter for seksjonsledere, studentansvarlige i sykehuset, studieleder og lærere hvor det ble gått igjennom hensikt og organisering. For å kunne utveksle erfaringer og evaluere og for å kunne gjøre justeringer underveis, har de involverte fra seksjonene og høgskolen deretter hatt samarbeidsmøter omtrent midt i hver praksisperiode. På møtene har Inger Tjøstolvsen dessuten vært en faglig ressursperson knyttet til veiledningen av studenter. Seksjonene har fått utdelt boken: Refleksjonshåndboken, Kristin Bie, Universitetsforlaget, 2007. Flere av de studentansvarlige uttrykker at den er til nytte i veiledningen.

I tillegg til disse møtene har prosjektansvarlig deltatt på et seksjonsledermøte og på koordinatorforum. Da det ble endringer i seksjonsledelsen flere steder og prosjektansvarlig ved sykehuset ble sykemeldt, ble Koordinatorforum viktig for samarbeidet. Ansvarlige fra medisinsk avdeling sørget for blant annet for et møte for de studentansvarlige der de drøftet rolle og oppgaver.

Koordinatorforum oppdaterte prosjektets maillister.

3.0 Metode for datasamling

3.1 Prosessevaluering og samarbeid

Evalueringen av prosjektet er i hovedsak gjort underveis. Evalueringen er gjort både kvalitativt og kvantitativt. Omtrent midtveis i hver praksisperiode møttes lærere, studentansvarlige, kontaktsykepleiere og av og til seksjonsleder til samarbeidsmøter og prosessevaluering. Evaluering som vektlegger den konkrete undervisning/veilednings kvalitet, vil være et godt redskap til å fremme ønsket utvikling. Evalueringen var muntlig og hadde til hensikt å få fram deltakernes erfaringer fra gjennomføringen. I tillegg bør faglig diskusjoner blant personell prioriteres for å utvikle kritisk, konstruktiv tilnærming (Karseth 2000). I løpet av evalueringmøtene var det mange samtaler mellom sykepleiere og lærere om studentveiledningen og organisering av tospann.

På grunn av stor arbeidsbelastning på seksjonene var ikke alltid alle seksjoner til stede, men det ble kompensert med telefonsamtaler og mail. Dialogene var viktige for å kunne gjøre justeringer og forbedringer.

3.2 Spørreskjemaundersøkelser

Det er gjort to spørreskjemaundersøkelser, en for studenter og en for avdelingene (vedlegg 3 og vedlegg 4).

Studentansvarlige sykepleiere har svart på et spørreskjema hvor spørsmålene gjelder i hovedsak organiseringen på avdelingen. De ble bedt om å krysse av alternativer som passer. I tillegg er det plass for kommentarer, se vedlegg. Skjemaet ble sendt ut og besvart elektronisk. Seks av syv svarte.

I de to siste praksisperiodene fikk studentene utdelt spørreskjema, ett for 3.års studenter og ett for 2.års studenter. Spørsmålene er ledende og gjelder erfaringer med organisering og påvirkning på læring. Det ble brukt Likert skala (Hellesnes 1991). Ved hvert spørsmål er det i tillegg plass for kvalitativ tilbakemelding. Studentene har besvart anonymt.

Analyse.

Skjemaene er bearbeidet manuelt. Frekvensfordelingen og kvalitative svar til spørsmålet ble registrert. På den måten kan analysen av den kvantitative

tilnærmingen fylles ut med kvalitativ beskrivelse. Til dataene er det stilt fire forskningsspørsmål om:

- Læring og refleksjon i tospann
- Organisering av tospann
- Innføringen i avdelingen
- Fagutvikling

4.0 Funn

4.1 Tospann kan bidra i læreprosessen.

Omtrent halvparten av respondentene fra 3.års studentene opplever at tospann har hatt stor betydning i læreprosessen. En student forklarer: *”En kjempetrygghet, den andre er en ressurs for meg”*. Blant 2.års studentene er det færre, mellom 25 og 30 %, som opplever at tospann har store betydningen. En tredel mener at tospann bidrar moderat, og nesten halvparten opplever liten eller ingen bidrag til læring.

2.års studenten er mer faglig usikre og kan derfor være mer avhengige av å se og bli vist av sykepleierne. 3.års studentene har mer kunnskap, er mer modne og selvstendige og har lettere for å gå inn i nye situasjoner særlig sammen med en medstudent. En student forklarer: *”En å snakke med, å dele tanker med, enklere å være to”*.

3.års studenter synes ikke at tospann bidro til å bli selvstendig som sykepleier. Tospann bidro til læring i å utvikle selvstendighet i moderat eller liten grad for 80% av respondentene. De ønsker derfor å få mer individuell veiledning og tilbakemeldinger fra veileder på dette den siste delen av praksisperioden.

4.2 Organisering av veiledning og vurdering tilpasses.

Det er personalet i avdelingen som er hovedbidragsyterne til studentenes læring. I evalueringen finner vi at 80 % av respondentene opplever at personalet er viktigst. En av studentene skriver: *”Har fått veiledning og oppfølging, blitt anbefalt litteratur og framgangsmåter”*.

På noen avdelinger var veiledere allikevel ikke sikre på at tospann var det beste. Det var krevende å organisere oppfølgingen. En sykepleier uttaler: *”Sikkert bra med tospann på sykehjem, men i en travel sykehusavdeling passer det bedre med en til en”*. Flere veiledere synes at det er vanskelig med to personer samtidig, og spesielt når studentene er ulike og har utfordringer seg imellom. Dette ble tatt opp på i samarbeidsmøter mellom studentansvarlige og lærer. Det ble derfor gjort tilpasninger underveis, særlig ved midtvurdering. 70 % av studentene opplevde at det ble gjort justeringer, og for ca. en tredel betydde det at paret ble oppløst.

Studentansvarlig tok ansvar for å gjennomføre vurderingssamtalene. Det viste seg at kontaktsykepleiere også var med av og til. Noen av de som gjorde det alene syntes det var greit og andre mener at studentene fortjener individuell og konkret tilbagemelding fra kontaktsykepleiere som har sett dem. En forklarer: ”*Da blir det lettere å nyansere studentenes individuelle forskjeller og å trekke inn konkrete eksempler når de har vært med studenten*”. Det bør derfor være mulig å fortsette med begge former.

Når begge studenter er til stede kunne også medstudenten fortelle om den andres utvikling og sterke sider. Et spørsmål som har kommet opp er hva vi gjør om den ene studenten får dårlige tilbagemeldinger. Studenter opplever det ikke er etisk greit å høre vurdering av den andre. Lærere og studentansvarlige valgte å gi individuell tilbagemelding der hvor det var slike utfordringer.

Læringsskjema som støtte til vurdering av studentene ble brukt i noe forskjellig grad. To avdelinger har satt læringsskjemaer i en perm sammen med arbeidsplan, ukeplan og vurderingsdokument på kontoret til studentansvarlige. Etter hver ble alle der ”*flinke til å bruke læringsskjema*”. En avdeling vil gjerne bruke skjemaet til alle studenter. Studenter synes noen steder at det er vanskelig å be personalet når de ser de har det travelt. En annen studentansvarlig sykepleier mener at det blir en meget stor bunke som innebærer at det trengs mye tid til gjennomlesing. Denne tiden har ikke avdelingen.

4.3 Sammensetting av parene er en utfordring.

Etter midtvurdering gikk mer enn en tredel av 2.års studentene ut av paret. Både studentansvarlige og studenter sier det er fordi studentene er for ulike og veiledningen blir vanskelig. Ulikhet gjelder personlighet, innstilling og tidligere erfaringsbakgrunn. Når de ikke har samme ståsted så opplever den ene stagnasjon. 2. års studentene tok også opp at de opplever at det er sjeldnere læring fordi de må ”sloss” om læringssituasjonene. 3. års studentene så ikke ut til å oppleve det som et problem. Mens en tredel av 2. års studentene skilte lag og fikk hver sin veileder, så var det en sjelden løsningen for 3. års studentene. De utnytter læresituasjonene på en bedre måte og finner oftere ut av samarbeidet.

Sykepleierne sier det er en ekstra utfordring å ha ansvar for og veilede to studenter. Et klassisk eksempel er når paret består av en offensiv og en defensiv student. Den offensive studenten har fortrinn og den defensive blir usynlig. Det er en stor utfordring for seksjonen å klare å tilpasse veiledningen.

Seksjonene mener at det ikke er tilstrekkelig at skolen plasserer seks tilfeldige studenter sammen. Studentansvarlige ønsker at sammensetting i parene blir bedre. De ønsker å være mer forberedt ved å få informasjon før praksisperioden. De ønsker å vite hva den enkelte student trenger å arbeide med for å finne de rette veilederne. I tospann ble det brukt for mye tid og ressurser både i avdelingen og fra lærer på å veilede og tilpasse etterpå for den tredjedelen som ikke passer sammen.

4.4 Tospann fremmer refleksjon.

Å gå i et godt tospann har fremmet refleksjon i stor grad. 40-50 % av studentene reflekterte i stor grad over egen sykepleieutøvelse i tospannet. To av studentene skriver at de reflekterer mer i tospannet enn i refleksjonsgruppen.

Refleksjon i gruppe fungerte i stor grad for en tredel. En annen tredel opplever refleksjon i moderat grad og en tredel i liten eller ingen grad. Den siste tredelen sier at det på grunn av problemer i avdelingen har vært for lite refleksjon angående på fag. Det er ingen forklaring på hva det betyr at så mange som en tredel opplever refleksjon i moderat grad.

At studentansvarlig sykepleier deltar i refleksjonsgruppene evalueres til å være meget positivt noen steder og middels andre steder. Når lærer er hovedansvarlig for refleksjonen så kommer studentansvarlig i bakgrunn, men når studentansvarlig har ansvaret så er studentene svært fornøyd.

Studentene opplever at refleksjon og veiledning i det daglige har størst betydning for læring. Noen steder fikk studentene forskjellige personer som veiledere i løpet av perioden, et sted valgte de etter hvert at studentene var knyttet til en av avdelingens grupper. I andre seksjoner fikk studentene følge faste kontaktpersoner gjennom perioden. Det er ikke klare funn på om det ene eller det andre er best, men selv studenter som går to sammen føler at de trenger en tydelig kontaktperson hver dag. Det er også behov for en tydelig studentansvarlig om studentene ikke får faste kontaktpersoner.

4.5 Innføring og gjennomføring av tospann.

4.5.1 Samarbeid og ansvar

Det som fungerte best i innføring og gjennomføring av tospann var samarbeidet mellom lærer og studentansvarlig sykepleier. Studentansvarlige syntes de var godt informert, og at det var enkelt å ta kontakt med lærer.

Det var store variasjoner i hvor godt personalet i seksjonene og kontaktpersoner var innført i tospann. Best gikk det der studentansvarlig hadde tatt ansvar for innføring og for oppfølging. Personalet var godt forberedt og deltok. En student beskriver om personalet: ”*Hjalp oss, var imøtekommende og tålmodige*”. Det viste seg imidlertid at ikke alle seksjoner hadde fått ut tilstrekkelig informasjon om tospannorganiseringen. De fleste steder var og er ikke kontaktpersonene spesielt forberedt til å veilede tospann studenter. Kontaktpersonene har dessuten behov for veiledning på deres veiledning av studentene. Det kan se ut til at studentansvarlig ikke har mulighet til dette i den grad det ble behov for. Det må avklares hvor mye avdelingen kan gå inn med ressurser til studentansvarlig.

Tospann organiseringen er mer avhengig av alle i seksjonen enn i en tradisjonell «en til en» oppfølging. Tospann trenger at hele miljøet har en positiv innstillingen. I prosjektperioden var det en seksjon med mye frustrasjoner delvis fordi både seksjonsleder og studentansvarlig var sykemeldt. Der opplevde studentene at ansvaret for gjennomføringen var uklar. Prosjektet har ikke planlagt en «plan B» dersom det blir frafall blant de som har hovedansvar. Noen i personalet gjorde hva de kunne for studentene, men det ble ofte uklarheter angående ansvar og innhold i den daglige veiledningen. I denne situasjonen opplevde studentene på den ene side at det var en fordel å være to som kunne støttet hverandre, men de opplevde samtidig at det innbar at de fikk for mye ansvar. De hadde behov for veiledning for å kunne få faglig utvikling, og de har behov for en person å henvende seg til i det daglige. De fikk den ukentlige veiledning med lærer, men savnet en studentansvarlig sykepleier både i avdelingen og i refleksjonsgruppen. Det ser ut til at studenter, studentansvarlige og lærer har behov for et organ som har ansvar for tospannorganiseringen. Er Koordinatorforum et slikt sted så er det ikke kjent for personale og studenter.

4.5.2 Turnus en utfordring

I prosjektet var det utfordringer knyttet til turnus. Både der det var egen tospannturnus, og der det ble laget turnus etter kontaktsykepleieres turnus,

oppsto det problemer. Flere ganger viste studenter til minimumskravet og at de forholdt seg til det. De ba om å få forandret vakter, og noen gjorde om vakter underveis. Avdelingen prøvde å være imøtekommende, noe som skapte mye ekstraarbeid og frustrasjon. Studentansvarlige ber derfor om en bestemmelse som er klarere fra skolen da studentene vektla minimumskravet og ikke at det står først at de i størst mulig grad skal følge veileders turnus. Det anbefales at punktet i praksispermen som beskriver minimumskrav for vakter går ut, og at det står at studenten får tildelt turnus.

4.5.3 Tydeligere på forventninger

Etter første periode ble det arrangert et møte hvor en av de studentansvarlige utvekslet suksess faktorer som så ut til å bidra til god tospannpraksis. Etterpå ble det blant annet utarbeidet et introduksjons program for studentene både i Moss og Fredrikstad. Der formidlet avdelingene forventninger og retningslinjer. De opplevde etterpå at det ble færre frustrasjoner og at studentene fungerte bedre. I Fredrikstad vil de utvikle dette videre, og de ser mer på hva som kan gå inn i den første felles innføring og hva seksjonene bør ha hver for seg.

4.5.4 Ressurser og fagutvikling.

Seksjonsledere og studentansvarlige opplever å være lite informert om utviklingen av sykepleierutdanningen når det gjelder økning av studenter og endringer av studieplanen. De ønsker å være mer forberedt og å kunne komme med innspill angående fordeling av studenter i de forskjellige praksisperiodene. I prosjektperioden har seksjonene tatt ressurser til veiledning av studenter fra fagsykepleier og stedfortrederfunksjoner. Det betyr at deres form for fagutviklingen har blitt satt til side. Noe har blitt kompensert fra prosjektmidler, og de spør derfor hva som vil skje framover. Da helseforetakene får midler til studentveiledning, stilles det spørsmål fra seksjonsledere og studentansvarlige om disse midlene er tilgjengelige for avdelingene.

Fra skolens side er det satt inn noe mer ressurser ved at lærer er i praksis en gang i uken og samler studentene i refleksjonsgruppe. Avdelingene sparer inn en times veiledning pr. student hver uke da studentansvarlig sykepleier har hele student gruppen.

3. årsstudentene gjorde sitt prosjekt knyttet til seksjonen de var på, og studentansvarlig viste interesse og støttet dem. Temaene ble mest styrt av studentene. Avslutningsvis ble prosjektet presentert på seksjonen og personalet

var interessert. Det var seksjoner der det ikke ble tid til presentasjon, og det er uklart om avdelingene opplevde dette som fagutvikling.

5.0 Oppsummering

5.1 Konklusjon

Omtrent halvparten av studentene opplever at Tospannmodellen påvirker læring positivt. 3.årsstudentene har best samspill, de reflekterer og diskuterer seg imellom. Modellen har derfor potensiale for å fremme læring. Freire (1999) ser på å navngi verden i dialog som en sentral side ved utdanning.

Ca. en tredel av studentene opplever lite refleksjon i gruppeveiledningen. Det er flere grunner til det; noen synes de lærer mer av å reflektere i par, andre fordi timene ble brukt til annet enn å reflektere over fag. To tredeler reflekterte i moderat til stor grad, og det støtter deres læring (Bournard 1992). Gruppepraksis har kommet for å bli (Bache-Erichsen A og Øverbø R 2004, Reime MH 2009), og da er det ønskelig med gruppeveiledningen med både lærer og sykepleier fra praksis.

Lærer og studentansvarlig ble også et tospann da de treftes jevnlig og var i dialog om vurderinger og avklarte justeringer. Når det gjelder samhandling med de øvrige sykepleiere og personale så er det enkelte i personalet som ønske mer informasjon, opplæring og veiledningen. De ansatte ønsker å være mer forberedt og deltakende.

Det var studenter som fikk problem med par-samarbeidet, særlig blant 2.års studentene. Det kan se ut til at det trengs en tydeligere plan for hva som kreves av samarbeid. Studentene gikk mer som par enn det som var intensjonen noen steder. I åpen omsorg i Onsøy har virksomheten en plan for dette som fungerer godt.

Mer strukturert studieløp er gunstig når grupper av studenter må være samtidig i praksis (Taasen, I. 1996). Underveis utarbeidet sykehuset et introduksjonsprogram hvor studentene fikk klarere rammer og forventninger fra seksjonene. Det bidro til bedre praksis.

Personalet var ikke alltid tilstrekkelig forberedt og opplevde at det ble mange mennesker på liten plass. Skole og praksisplass måtte være styrende når det gjelder turnus og hospitering selv om det var motstand blant studentene. Praksispermen var uklar angående dette.

5.2. Anbefalinger

- Refleksjon i grupper med både lærer og studentansvarlig bør videreføres.
- Alle studenter bør gå sammen i tospann med fokus på refleksjon over forholdet mellom teori og praksis minimum 2 ganger og om mulig flere ganger i løpet av praksisperioden.
- Det anbefales praksisgrupper hvor studentene har individuell veileder.
- Det er behov for et organ som sørger for at personalet informeres om sykepleierstudentenes praksisperioder, om hensikt og forventninger, med jevne mellomrom.
- Det er ønskelig med mer strukturerte praksisperioder.
- Det er behov for utvikling av hjelpemidler og struktur knyttet til refleksjon i gruppe.

Referanser

- Anvik, V. H (2004). Aksjonsforskning- et samarbeidsprosjekt. Å forberde praksis gjennom praksis. *Vård i Norden* , No 73, Vol 24, No 3, pp 4-9.
- Bache-Erichsen, A og Øverbø, R (2004). Fra observatør til aktiv deltaker- arbeidfellesskapets betydning for sykepleiestudenters kunnskapsutvikling i praksis. *Vård i Norden* No 71, vol 24, No 1, pp 36-41.
- Bjørk, I.T. (2003). Å lære praktisk ferdigheter i sykepleie. I: Bjørk I.T. & Skanche Bjercknes, M (Red.). *Å Lære i praksis: en veiviser for studenten*. Oslo, Universitetsforlaget.
- Burnard, P. (1992). Learning from experience: nurse tutors and student nurses perceptions of experiential learning in nurse education: some initial findings. *International Journal of nursing studies*. 29: 151-161
- Burnard, P. (1992). Student nurses` perceptions of experiential learning. *Nurse Education Today*. 12: 163-173
- Freire, P. Oversatt av Sissel Lie (1999). *De undertryktes pedagogikk*. Oslo Ad Notam Gyldendal.
- Hellesnes, O (1997). *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo. Universitetsforlaget
- Karseth, B (2000). Sykepleierutdanning i en reformtid. *NIFU-rapport nr. 5/2000*.
- Reime, M H (2009). Sammen for en bedre praksis: evalueringsrapport fra aksjonsforskningprosjekt: modell for organisering av veiledning i sykepleierstudenters praksisstudier. *Haukeland universitetssykehus, Betanien Diakonale høgskole, Høgskolen i Bergen*
- Schei, B(2006). Aksjonsforskning. I: M Lorensen. *Spørsmålet bestemmer metoden*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Skanche Bjercknes, M (2003). Veiledet praksis. I: Bjørk, I.T. & Skanche Bjercknes, M (Red.). *Å Lære i praksis: en veiviser for studenten*. Oslo, Universitetsforlaget.

Skovsgaard, A-M (2004). Dialogue and reflection between student nurses and their instructor in clinical practice. *Vård i Norden*, No 71, Vol 24, No 1, pp 45-46.

Taasen, I. (1996). Studentenes praksislæring: erfaringer fra et prosjekt med sentraliserte praksisstudier, Høgskolen i Oslo, Avdeling for sykepleierutdanning, Oslo.

VEDLEGG

Vedlegg 1: TOSPANN

Avdelingen har en studentgruppe på 6 studenter. Studenter deles inn i par. Hvert studentpar har samme turnus. Alle studentene må en gang i uken være på avdelingen samtidig på grunne av refleksjonsgruppe. Det kan være i overgangen mellom tidelig og senvakt. Studentgruppen veiledes av en studentansvarlig og en lærer. Avdelingen følger parene ved hjelp av kontaktpersoner.

Hensikten med parene

I paret skal studentene støtte hverandre for å fremme trygghet og læring.

Studentene deler sin målsetting med hverandre og skal følge og støtte hverandres læreprosess.

I paret skal studentene være i dialog og utveksle utfordringer og kunnskaper knyttet til læring av fra situasjoner, pasientutfordringer, læreplanens mål, miljøet.

Organisering

Avdelingsledelsen lager turnus. Hvert par har samme turnus.

I ca. en uke blir studentene introdusert for avdelingen.

Studentansvarlig sykepleier har ansvar for å organisere læringen i praksisperioden. Studentansvarlige skal i hovedsak veilede gruppen, noe Tospannet, noe individuelt.

Studentene har hovedansvar for å planlegge hva de skal lære. Studentansvarlig skal etterspørre læreplan og ukeplan. Studentene i Tospannet må sammen planlegge hva de ønsker å gjøre. De skal også selv bestemme hvem av de to som skal være i fokus fra dag til dag.

De skal ha en kontaktperson når Studentansvarlig ikke følger de. Det er studentansvarlig som har ansvar for å avtale med en kontaktperson.

Studentene skal ha felles oppgaver og læresituasjoner. Den ene har hovedansvar når det gjelder oppgaver knyttet til pasienter. Den enkelte student kan også ha egne pasienter eller egne oppgaver. En student kan følges opp individuelt i spesielle tilfeller.

Kontaktpersonene skal bidra til at studentene får innføring og oppfølging i avdelingen.

Kontaktpersonen skal være god på det studentene har på læreplanen. Det kan være en hjelpepleier som lærer bort skyllerom eller andre gjøremål i avdelingen. Det kan være fysioterapeut som lærer bort postoperativ aktivitet. Det kan være sykepleier som lærer bort prosedyrer.

Refleksjon over læring.

Refleksjon er en stor del av læreprosessen. Studentene skal derfor reflektere overfor medstudent, studentansvarlige og lærer.

Møteplass

Studentansvarlig skal **hver dag** sette av tid til at studentene beskriver

- hva de har gjort og
- hva de har vurdert og tenkt

Det settes av **5 minutter** til hver student.

Er det umulig å treffe studentene på slutten av dagen, så kan studentansvarlig avtale møteplass.

Etter lunch skal studentene i paret dele sin plan for resten av dagen med hverandre

Læringsskjema

Læringsskjema brukes som utgangspunkt for konkretisering av dagens læremål læresituasjoner.

Kontaktpersonene skal dokumenter læresituasjonen på Læringsskjema og beskrive hvor langt studenten har kommet. Det skal være om det som gikk bra og vil i begynnelsen være hva studenten bør arbeide videre med.

Studentene skal skrive på samme skjema hvordan hun tenkte før lærersituasjonen, om hun gjorde slik eller på annen måte, hvordan det gikk og om hvordan hun vil gjøre det neste gang. Er det noe hun må arbeide videre med, hvordan og når.

Studentene skal snakke sammen. Den andre studenten i Tospannet skal gi tilbakemelding om hvordan det var å se gjennomføringen i praksis. Hva var bra, stemmer det med teori. Medstudenten skal ta fram hva hun/han husker fra teori, og om det hun kjenner til om avdelingens praksis. Studentene skal snakke sammen om dette og drøfte det de gjør. Begge skal høre på den andres begrunnelser.

Lærer

Veiledning av lærer og studentansvarlig sykepleier en gang i uka

Lærer og studentansvarlig (eventuelt en annen sykepleier fra avdelingen) har ukentlig veiledning på en time med studentgruppa. Lærer og kontaktsykepleier møtes et kvarter før og etter. Studentansvarlig finner rom.

Evaluering

Studentene evalueres underveis ved å få notater fra kontaktpersoner på sitt læringsskjema. Studenten må be om at kontaktpersonen skriver inn. . Kontaktpersonene må også gjerne ta initiativ til dette.

Studentene får individuell midt- og sluttevaluering av studentansvarlig, medstudent og lærer. Kontaktpersoner kan delta på samtalen.

HIØ 11.08.09.

Anne-Grethe Gregersen

Arbeidsplan skal gjøres klar i løpet av første uke. Skal deles på veiledningstimen med studenter og veiledere

Tospann i sykehuspraksis våren 2010

Kjære student!

Dette skjema er for å evaluere studentens erfaringer med "Tospann på sykehus". **Skjemaet** er på 16 spørsmål på 3 sider. Spørreskjemaet skal leveres uten ditt navn.

Sett et kryss til høyre for utsagnet som passer best.

- Vært på avdeling A6....B6.... A2.... B5....Moss 2....Moss 3 syd....Moss 3 nord.....
- **Jeg hadde ingen erfaring med Tospann før dette:**
- **Jeg hadde erfaring med Tospann fra tidligere praksis:**

Under her setter du et x i ruten som stemmer mest med dine erfaringer.

Om du vil skrive eksempler eller komme med kommentarer så kan også siste ark brukes.

1. I hvilken grad har det å gå i tospann hatt positiv effekt på din læring fram til midtvurdering?

<i>Svært stor</i>	<i>Stor</i>	<i>Moderat</i>	<i>Liten</i>	<i>Svært liten</i>	<i>Ingen</i>	<i>Vet ikke</i>
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Eksempel.....
.....

2. I hvilken grad har det å gå i tospann hatt positiv effekt på din læring etter midtvurdering?

<i>Svært stor</i>	<i>Stor</i>	<i>Moderat</i>	<i>Liten</i>	<i>Svært liten</i>	<i>Ingen</i>	<i>Vet ikke</i>
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Eksempel.....
.....

3. I hvilken grad har det å gå i tospann fremmet din læring av praktiske sykepleieferdigheter?

Svært stor *Stor* *Moderat* *Liten* *Svært liten* *Ingen* *Vet ikke*

Eksempel.....

.....

4. I hvilken grad har det å gå i tospann fremmet din refleksjon over sykepleieutøvelse?

Svært stor *Stor* *Moderat* *Liten* *Svært liten* *Ingen* *Vet ikke*

Eksempel.....

.....

5. I hvilken grad har Studentansvarlig bidratt til din læring i praksis?

Svært stor *Stor* *Moderat* *Liten* *Svært liten* *Ingen* *Vet ikke*

Eksempel.....

.....

6. I hvilken grad har fast kontaktsykepleier veiledet dere?

Svært stor *Stor* *Moderat* *Liten* *Svært liten* *Ingen* *Vet ikke*

Eksempel.....

.....

7. I hvilken grad har andre personer på avdelingen veiledet deg?

Svært stor *Stor* *Moderat* *Liten* *Svært liten* *Ingen* *Vet ikke*

Eksempel.....

.....

8. I hvilken grad har refleksjonsgruppen hatt betydning for din læring?

Svært stor *Stor* *Moderat* *Liten* *Svært liten* *Ingen* *Vet ikke*

Eksempel.....
.....

9. I hvilken grad mener du det har betydning for læring at sykepleier fra avdelingen deltar i refleksjonsgruppen?

Svært stor *Stor* *Moderat* *Liten* *Svært liten* *Ingen* *Vet ikke*

Eksempel.....
.....

10. I hvilken grad har du tatt ansvar for egen læring?

Svært stor *Stor* *Moderat* *Liten* *Svært liten* *Ingen* *Vet ikke*

Eksempel.....
.....

11. I hvilken grad har du drøftet dokumentasjon med din ”parhest”?

Svært stor *Stor* *Moderat* *Liten* *Svært liten* *Ingen* *Vet ikke*

Eksempel.....
.....

12. I hvilken grad har tospannperioden fremmet din utvikling av å administrere?

Svært stor *Stor* *Moderat* *Liten* *Svært liten* *Ingen* *Vet ikke*

Eksempel.....
.....

13. I hvilken grad har praksislærer bidratt positivt til din læring?

Svært stor *Stor* *Moderat* *Liten* *Svært liten* *Ingen* *Vet ikke*

.....

.....

14. I hvor stor grad har organiseringen av tospannet blitt tilpasset underveis?

Svært stor *Stor* *Moderat* *Liten* *Svært liten* *Ingen* *Vet ikke*

Eksempel.....

.....

15. I hvor stor grad har det å gå i tospann vært et nyttig samarbeid?

Svært stor *Stor* *Moderat* *Liten* *Svært liten* *Ingen* *Vet ikke*

Eksempel.....

.....

16. Om det må være 6 studenter pr. avdeling. I hvor stor grad vil du anbefale tospannsmodellen for dine medstudenter?

Svært stor *Stor* *Moderat* *Liten* *Svært liten* *Ingen* *Vet ikke*

17. Andre kommentarer? Bruk baksiden

Takk for at du brukte tid på dette!

Høgskolen i Østfold, Sykepleierutdanningen
Anne-Grethe Gregersen

Vedlegg 4: Evaluering av Tospann våren 2010

Dette er en evaluering av Tospann i Praksis for 2. og 3. årsstudenter.

Kan Studentansvarlig eller seksjonsleder vennligst fylle ut med kryss for det som passer.

Avd..... **Skriv ja eller nei der det passer**

Veiledning av studentene	
<ul style="list-style-type: none">• De har faste kontaktpersoner	
<ul style="list-style-type: none">• De har mest faste, men noen andre kontaktpersoner	
<ul style="list-style-type: none">• De har forskjellige kontaktpersoner	
Studentansvarlig veileder/går med studentene en til to ganger	
Studentansvarlig veileder/går ikke med studentene	
Annet	
Hva er lagt til grunn for turnusen	
At studentene har kontaktsykepleiers turnus	
At avdelingen har laget en egen turnus for studentene ?	
Annet?	
Informasjon	
Er seksjonsleder tilstrekkelig informert	
Deltok studentansvarlig på samarbeidsmøtet på skolen i januar	
Deltok kontaktsykepleiere på samarbeidsmøtet på skolen i januar	
Har dere kontakt med lærer slik dere ønsker	
Er personalet informert om Tospann	
Er det informasjon dere trenger før neste praksisperiode?	
Ukentlig refleksjonsmøter Hvem har vært tilstede fra avdelingen	
<ul style="list-style-type: none">• Studentansvarlig	
<ul style="list-style-type: none">• Kontaktsykepleier	
Midtevaluering Hvem hadde midtevalueringen	

<ul style="list-style-type: none"> • Studentansvarlig 	
<ul style="list-style-type: none"> • Kontaktpersoner var også med 	
<ul style="list-style-type: none"> • Kontaktpersonen 	
<p>Når begge studenter var tilstede</p> <p>I hvor stor grad klarte dere da å individualisere tilbakemeldingene</p> <p>Sett ring rundt: Svært bra 1 2 3 4 5 6 Svært vanskelig</p>	
Medstudenten ga også tilbakemeldinger/kommentarer	
Læringsskjema ble brukt som støtte til vurderingen	
Har hatt evaluering med enkeltstudent	
Organisering Vi har gjort endringer fra første gang med Tospann	
Hva vektlegger dere	

På forhånd Takk Fra Anne-Grethe Gregersen, prosjektleder